

RAPORT Z BADANIA

**OSZACOWANIE SKUTKÓW PANDEMII COVID-19 DLA DZIAŁALNOŚCI
SZEROKO ROZUMIANEJ BRANŻY TARGOWEJ W POLSCE**

AUTORZY:

MAGDALENA BRYZA

DR WANDA NOWARA

ARTUR OWCZARKOWSKI

POZNAŃ, 09.2020 R.

Wstęp

Niniejszy raport został sporządzony na zamówienie Polskiej Izby Przemysłu Targowego (PIPT) przez niezależny zespół ekspertów w składzie: Magdalena Bryza, dr Wanda Nowara i Artur Owczarkowski. Opracowanie dotyczy przeprowadzonego w sierpniu i wrześniu 2020 r. badania, które miało na celu oszacowanie skutków pandemii Covid-19 dla działalności szeroko rozumianej branży targowej w Polsce.

W marcu 2020 r., na skutek pojawienia się w kraju zdiagnozowanych przypadków Covid-19, Rada Ministrów wprowadziła obostrzenia dotyczące m.in. zasad poruszania się ludności, liczebności zgromadzeń oraz działalności gospodarczej, w tym czasowe ograniczenia w działalności podmiotów świadczących usługi, które nie zaspokajają podstawowych potrzeb społecznych. W kolejnych miesiącach część obostrzeń została zniesiona lub złagodzona, jednak w chwili powstawania niniejszego Raportu pozostające w mocy restrykcje, ale także wymuszony przez pandemię dystans społeczny, mają istotny wpływ na funkcjonowanie wielu dziedzin gospodarki, w tym branży targowej.

Należy zauważyć, że samo wyrażenie „branża targowa” w niewystarczający sposób określa tę część gospodarki kraju, której wkład jest niezbędny dla końcowego efektu jakim są imprezy targowe. Zatem „branża targowa” to nie tylko podmioty zajmujące się organizacją i prowadzeniem targów, ale także liczni podwykonawcy z różnych działów gospodarki, specjalizujący się m.in. w logistyce, projektowaniu i budowie stoisk, usługach dla organizatorów targów oraz wystawców czy reklamie i marketingu. Podwykonawcy często są mocno związani z organizatorami targów, uzyskując od nich istotną część swoich przychodów, stąd kondycja branży dotyczy także ich. Mając to na uwadze, jako podstawowe założenie w badaniu przyjęto szerokie uwzględnienie podmiotów, które swą działalność wiążą z targami.

Raport składa się z trzech zasadniczych części. W części pierwszej omówiono istotne założenia metodologiczne związane z badaniem, konstrukcją kwestionariusza ankietowego oraz procedurą prowadzenia wywiadów. Druga część przedstawia najważniejsze zestawienia tabelaryczne i wykresy dotyczące poszczególnych pytań ujętych w kwestionariuszu ankietowym. Część trzecia dotyczy oszacowania podstawowych charakterystyk branży targowej sprzed pandemii Covid-19. Integralną część Raportu stanowi kwestionariusz ankietowy wykorzystany w badaniu.

Metodologia badania

Głównym celem przeprowadzonego na zlecenie Polskiej Izby Przemysłu Targowego było oszacowanie podstawowych charakterystyk branży targowej, za które przyjęto: łączne obroty, łączny wpływ do budżetu państwa podatek VAT oraz łączną liczbę zatrudnionych (w różnych formach) na koniec 2019 r., a także określenie skutków pandemii Covid-19.

Skonstruowano formularz ankietowy zawierający 17 pytań badawczych. Pierwsze trzy pytania miały postać kwalifikującą, tzn. odpowiedzi na nie decydowały o zaliczeniu badanego podmiotu do grupy podmiotów związanej z branżą targową oraz o przejściu do kolejnej części (podmioty

niezakwalifikowane kończyły badanie po trzecim pytaniu). Kluczowe z punktu widzenia prowadzonych prac były pytania: 8-10 i 12-14, na podstawie których możliwe było dokonanie oszacowania charakterystyk branży w części trzeciej Raportu.

Założono przebadanie podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON z kodem głównym 8230, tj. działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów oraz 7311, tj. działalność agencji reklamowych, obejmująca tworzenie stoisk oraz innych konstrukcji i miejsc wystawowych. W opinii Zespołu oraz ekspertów z PIPT, wśród podmiotów z tych klas PKD najczęściej występują jednostki działające w branży targowej. Natomiast spośród podmiotów zarejestrowanych z innymi kodami PKD działalność w branży targowej występuje incydentalnie. Łącznie przeprowadzono 5980 ankiet, z czego 4840 wśród podmiotów z kodem PKD 7311 (tj. 11,7% tych podmiotów w rejestrze REGON) oraz 1110 z kodem PKD 8230 (27,6%).

Badanie ankietowe, które pod względem organizacyjnym pozostało w gestii Zamawiającego, przeprowadzono metodą CATI. Przeprowadzono ok. 12700 wywiadów, w których w 5980 przypadkach zainicjowano ankietę, a ukończono w 573. Należy tutaj nadmienić, że przeprowadzenie właściwego badania poprzedzono badaniem pilotażowym, po którym wprowadzono drobne korekty w formularzu.

Podczas badania 30 podmiotów zadeklarowało inny kod PKD niż 7311 lub 8230, a 24 z nich spełniało wymogi zaliczenia do branży targowej. Ich wyniki zostały omówione w niniejszym Raporcie, jednak nie zostały włączone do oszacowania charakterystyk w części trzeciej ze względu na niską liczebność próby i niemożność odniesienia do populacji.

Tabela 1. Struktura próby w badaniu ankietowym

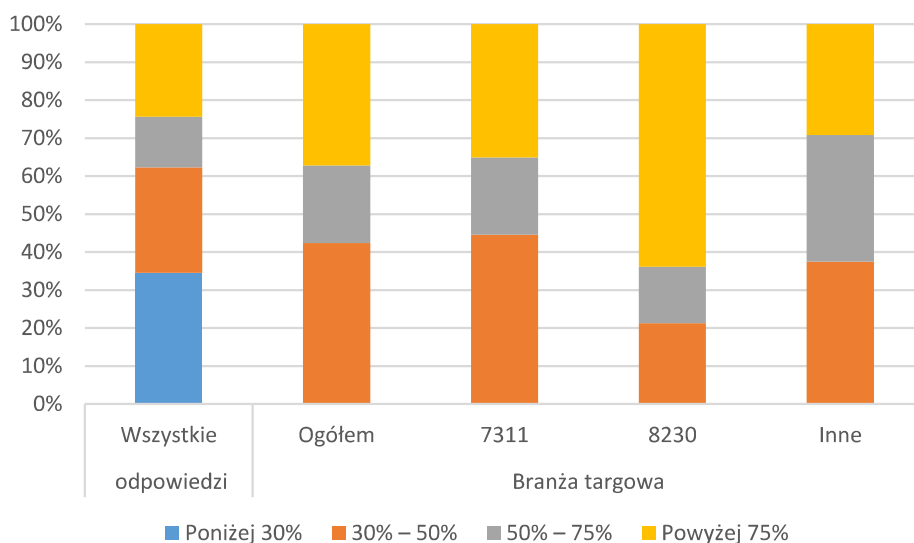
Wyszczególnienie	Liczba podmiotów	Wykonane ankiety		% branży targowej w przebadanych podmiotach	% przebadanych podmiotów
		Ogółem	Po części weryfikującej		
Ogółem	45514	5980	573	9,6%	13,1%
7311 działalność agencji reklamowych	41496	4840	502	10,4%	11,7%
8230 działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	4018	1110	47	4,2%	27,6%
Inne	x	30	24	80,0%	x

Źródło: obliczenia własne

Opracowanie wyników badania ankietowego

Druga część badań objęła 573 przedsiębiorstwa. Kwalifikacji dokonano na podstawie pytania 2 i 3 ankiety, tzn. wybrano podmioty, które ze współpracy z branżą targową uzyskiwały przynajmniej 30% swoich przychodów. Warunku tego nie spełniły 302 podmioty, które według pytania 2. współpracowały z branżą (Wykres 1).

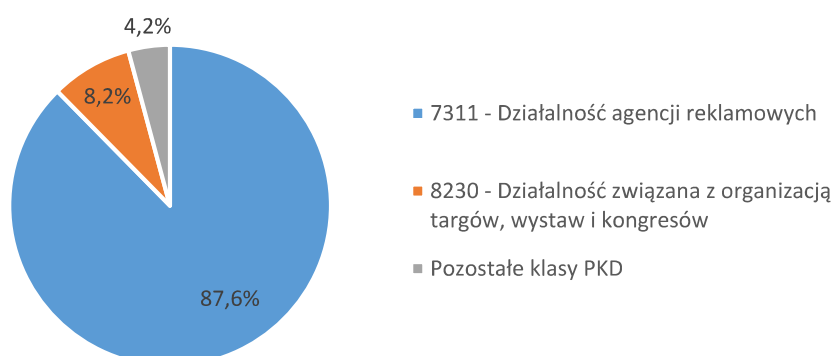
Wykres 1. Struktura ankietyowanych przedsiębiorstw branży targowej ze względu udział branży w dochodach

Źródło: obliczenia własne

Najliczniejszą grupę – 87,6% - stanowiły podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON pod kodem PKD 7311 czyli *Działalność agencji reklamowych*. Z kolei 8,2% przedsiębiorstw to podmioty z kodem 8230 tzn. *Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów*, a 4,2% przedsiębiorstwa z pozostałych klas (14 różnych kodów działalności).

Wykres 2. Struktura ankietyowanych przedsiębiorstw branży targowej ze względu na klasy PKD

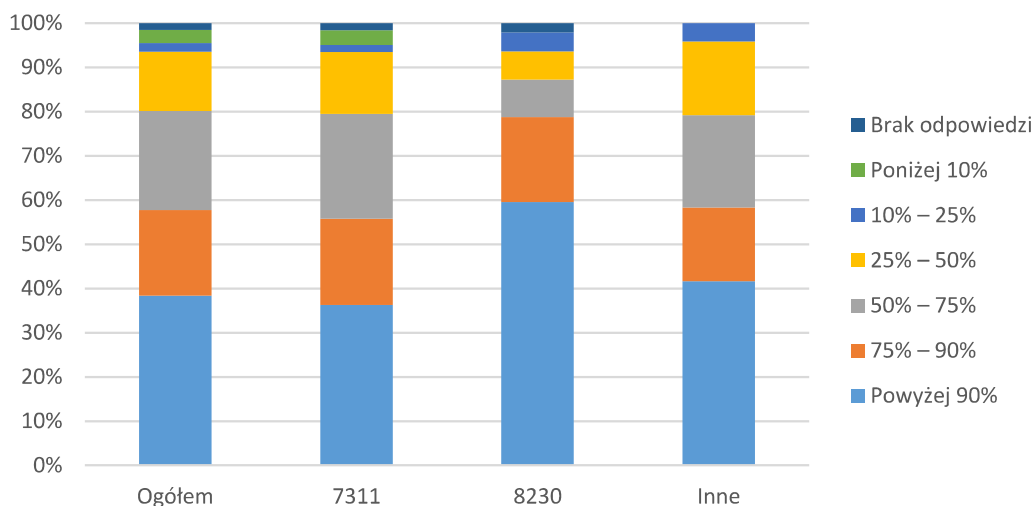

Źródło: obliczenia własne

Prawie wszystkie przedsiębiorstwa były zmuszone ograniczyć swoją działalność na skutek Covid-19 (Wykres 3). Ponad 80% wszystkich ankietyowanych wskazała spadek obrotów o co najmniej połowę w porównaniu do lat wcześniejszych. Natomiast zmniejszenie swoich obrotów powyżej 90% zadeklarowało 38,4% ogółu ankietyowanych, a w klasie podmiotów 8230, czyli bezpośrednio

działających w branży targowej, aż 59,6%. Ponad 80% wszystkich ankietowanych wskazała spadek obrotów o co najmniej połowę. Zdecydowana większość przedsiębiorstw tj. 86,0% skorzystała z dostępnej pomocy rządowej w ramach tarczy antycovidowej. Warto zaznaczyć, że kapitał 92,7% ankietowanych firm jest pochodzenia polskiego, a jedynie 2,8% to firmy oparte w 100% o kapitał zagraniczny.

Wykres 3. Rozkład ankietowanych ze względu na zmniejszenie obrotów w okresie styczeń-lipiec 2020 w porównaniu do analogicznego okresu lat 2018-2019.

Źródło: obliczenia własne

Tabela 2. Segmenty działalności w branży targowej zadeklarowane przez ankietowanych

Segment działalności	% ankietowanych działających w segmencie*
REKLAMA, MARKETING, WYDAWNICTWA, MEDIA DLA TARGÓW	59,7
FIRMA PROJEKTUJĄCA I BUDUJĄCA STOISKA TARGOWE	42,8
FIRMA DOSTARCZAJĄCA WYPOSAŻENIA NA STOISKA TARGOWE	31,9
FIRMA DOSTARCZAJĄCA MATERIAŁY DO BUDOWY STOISK	16,9
ORGANIZATOR TARGÓW	16,9
TRANSPORT I SPEDYCJA TARGOWA	12,2
ORGANIZATOR WYSTĄPIEŃ TARGOWYCH ZA GRANICĄ	10,8
USŁUGI INFORMATYCZNE DLA TARGÓW	7,7
PRZEDSTAWICIELSTWO TARGÓW ZAGRANICZNYCH	3,5
OPERATOR OBIEKTU TARGOWEGO	2,6
EVENTY I INNE IMPREZY	5,6
POZOSTAŁE	1,3

*Procenty nie sumują się do 100 ze względu na możliwość wyboru więcej niż 1 segmentu działalności.

Źródło: obliczenia własne

Ankietowane firmy działają w różnych segmentach branży targowej (Tabela 2). Każda z firm wskazała wszystkie obszary prowadzonej w rzeczywistości działalności. Najwięcej – 59,7% zajmowało się reklamą i marketingiem związanym z targami; 42,8% to firmy projektujące i budujące stanowiska

targowe; 31,9% dostarczające wyposażenie na stoiska, 16,9% – organizatorzy targów, 16,9% – firmy dostarczające materiały do budowy stoisk.

Dokonując analizy ankietowanych przedsiębiorstw ze względu na liczbę zatrudnionych można zaobserwować duże zróżnicowanie, na co wskazują wartości statystyk opisowych (Tabela 3). Na koniec czerwca 2020 r., w porównaniu do lat 2018-2019 liczba pracowników, zarówno etatowych, jak i na umowach, znacznie zmniejszyła się.

Tabela 3. Statystyki opisowe dla zatrudnionych przez firmy, które wzięły udział w badaniu

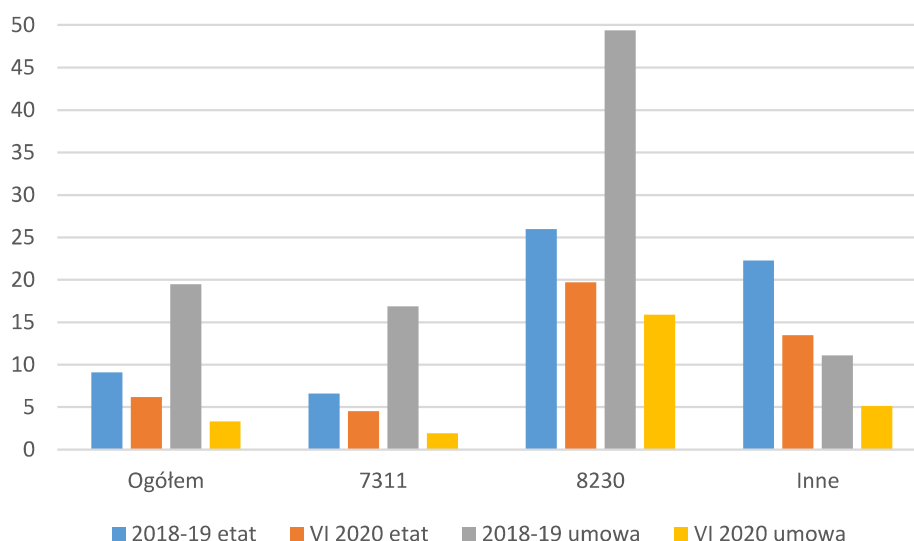
Okres	Rodzaj pracowników	Średnia	Minimum*	Maksimum	Mediana
Średnio 2018-2019	Etatowi i na kontraktach	9,1	0	414	3
	Na umowach cywilno-prawnych	19,5	0	1500	2
Na koniec VI 2020 r.	Etatowi i na kontraktach	6,2	0	300	2
	Na umowach cywilno-prawnych	3,3	0	200	0

*0 oznacza brak zatrudnienia czyli firmy jednoosobowe.

Źródło: obliczenia własne

Średnio w latach 2018-2019 każda z ankietowanych firm zatrudniała 9 pracowników etatowych i na kontraktach oraz 19 na umowach cywilno-prawnych (Wykres 4). Podmioty działające w klasie 8230 przeciętnie są większe pod względem liczby zatrudnianych osób. Mediana zatrudnionych we wszystkich przekrojach wskazuje, że przynajmniej połowa ankietowanych przedsiębiorstw należy do grupy mikro (czyli 0-9 pracowników).

Wykres 4. Średnia liczba zatrudnionych na etat oraz umowę wg klas działalności podmiotów

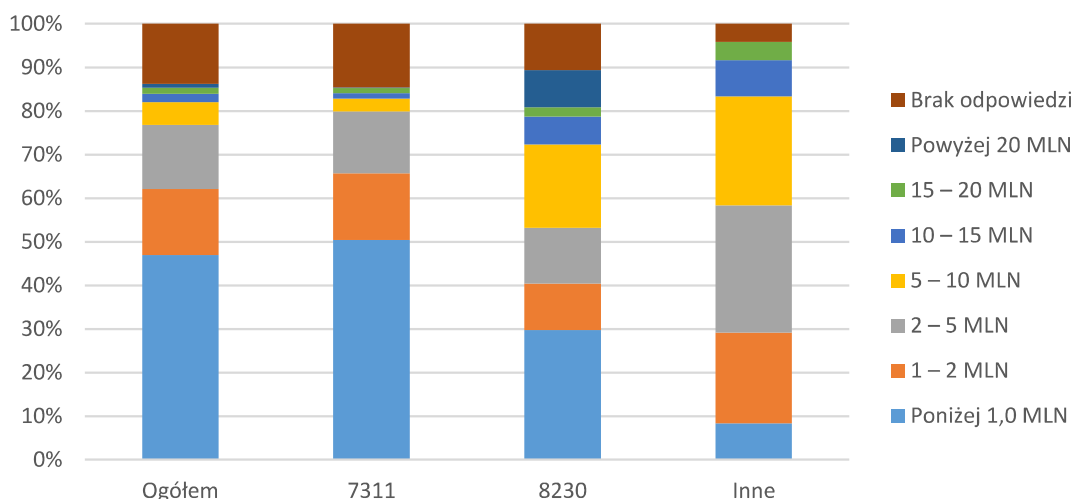
Źródło: obliczenia własne

Duże zróżnicowanie ankietowanych przedsiębiorstw występuje również pod względem wielkości rocznych obrotów. Wśród ogółu przedsiębiorstw 46,9% deklaruowało roczne średnie obroty w latach 2018-2019 w kategorii poniżej 1 mln zł (Wykres 5). Kolejne 29,8% firm zadeklarowało obroty pomiędzy 1 a 5 mln, a od 13,8% ankietowanych nie uzyskano na to pytanie odpowiedzi. Jedynie 9,4% przedsiębiorstw miała obroty powyżej 5 mln, w tym 4,2% powyżej 10 mln.

W gronie przedsiębiorstw z kodem 8230 obroty w przedziale od 1 do 5 mln deklaruowało 23,4% badanych, powyżej 5 mln – 36,2%, a powyżej 10 mln – 17,0%. Oznacza to, że podmioty prowadzące działalność z organizacją targów są zdecydowanie większe pod względem obrotów niż prowadzące działalność reklamową (7311).

Przychody w latach 2018-19 analizowane przedsiębiorstwa uzyskiwały głównie na rynku krajowym. Dla 45,9% ankietowanych zagranica stanowiła źródło mniej niż 1% przychodów, a dla kolejnych 18,5% firm kształtowała się w granicach 1-10%. Jedynie dla 8,0% podmiotów przychody z zagranicy stanowiły powyżej 50%. Pomędzy poszczególnymi klasami PKD nie występowały istotne różnice.

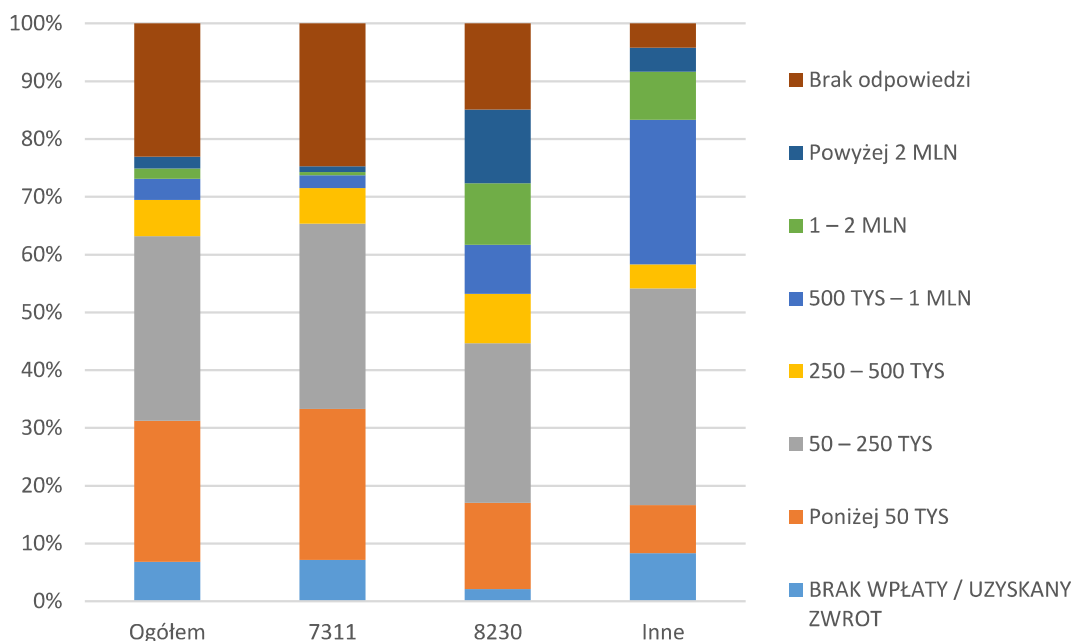
Wykres 5. Średni roczny obrót przedsiębiorstw w latach 2018-2019

Źródło: obliczenia własne

Zróżnicowanie pomiędzy klasami występowało natomiast w zakresie przeciętnego rocznego podatku VAT zapłaconego przez firmę w latach 2018-2019 (Wykres 6). Brak wpłaty lub zwrot zadeklarowało 6,8% ogółu ankietowanych, ale tylko 2,1% w klasie 8230. Najwięcej przedsiębiorstw zadeklarowało zapłacony VAT w przedziale 50-250 tys. zł. Ponad milion zł do budżetu państwa wpłaciło rocznie 3,8% ankietowanych, przy czym 1,6% z klasy 7311, a 23,4% z klasy 8230.

Wykres 6. Przeciętny roczny zapłacony podatek VAT (w zł) przez firmę w latach 2018-2019

Źródło: obliczenia własne

W badaniu ankietowym pytano również przedsiębiorstwa o liczbę podwykonawców, z którymi współpracują oraz o oszacowanie liczby pracowników zatrudnianych przez podwykonawców pracujących na rzecz ich firmy. Średnio ankietowani współpracują z 20 firmami, a mediana wynosi 10 podwykonawców (średnia nie uwzględnienia 1 podmiotu, który współpracuje z ponad 3 tys. firmami i wyraźnie odstaje od pozostałych). Ankietowani oszacowali średnią liczbę pracowników zatrudnianych przez podwykonawców na 139 osób (ale aż 35% badanych nie udzieliło odpowiedzi), mediana wynosi 50 osób.

Oszacowanie podstawowych charakterystyk branży targowej sprzed pandemii Covid-19

Głównym zadaniem, postawionym przed Zespołem przez Zleceniodawcę badania, było oszacowanie charakterystyk branży targowej sprzed pandemii Covid-19 (na koniec 2019 r.), w szczególności:

- łącznych obrotów branży,
- łącznego wpłaconego do budżetu państwa podatku VAT,
- łącznej liczby zatrudnionych (w różnych formach).

Dla uzyskania oszacowań powyższych charakterystyk, niezbędnym pierwszym krokiem było uzyskanie szacunku populacji podmiotów związanych z branżą targową dla klas PKD 8230 i 7311. W tym celu dla tych klas PKD zestawiono liczbę przeprowadzonych ankiet z liczbą ankiet kwalifikowanych (tzn. tych, które zakwalifikowano do branży targowej po pytaniach 1-3). Uzyskane odsetki odniesiono do liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON dla kodów 8230 i 7311 na dzień 31.12 2019 r.

Szacowana liczba podmiotów związanych z branżą targową dla klasy PKD 8230 wyniosła 170, a dla klasy 7311 – 4304, razem 4474.

W celu oszacowania łącznych obrotów związanych z branżą targową uzyskanych przez podmioty należące do tej branży zaimplementowano następującą procedurę:

1. Dla klas PKD (8230, 7311) ustalono strukturę próby względem przedziałów określonych w pytaniu 10. oraz 3. Wyłączono przy tym podmioty (2 w całym badaniu) z obrotami powyżej 40 mln zł jako przypadki pojedyncze, które zostaną uwzględnione na końcowym etapie szacowania.
2. Strukturę próby odniesiono do populacji podmiotów klas PKD 8230 i 7311.
3. Oszacowano wartość obrotu dla przedziałów populacji z użyciem metody środka przedziału (obrót) oraz dolnej lub górnej granicy przedziału (procent obrotu z branży targowej).
4. Uwzględniono wyłączone w pkt. 1 podmioty. Stosując zasadę ostrożności przypisano im minimalną wartość dla przedziału wynoszącą 40 mln zł.
5. Mając na uwadze, że najmniejsze podmioty mogą osiągać obrót znacząco mniejszy niż założony środek przedziału (0,5 mln zł), przygotowano wariant przypisujący do tej grupy obrót wynoszący 0,25 mln zł.

Należy podkreślić, że ta charakterystyka uwzględnia fakt, że tylko wskazana przez podmioty w ankiecie część obrotów związana jest z branżą targową (w ankiecie 30%-50%, 50%-75% i powyżej 75%). Przygotowano następujące warianty oszacowania:

- dla dolnego zakresu przedziału (30%, 50% i 75%), przy założeniu, że najmniejsze podmioty osiągają średni obrót wynoszący 0,25 mln zł (tabela 4, kolumna A),

- dla dolnego zakresu przedziału (30%, 50% i 75%), przy założeniu, że najmniejsze podmioty osiągają średni obrót wynoszący 0,5 mln zł (tabela 4, kolumna B),

- dla górnego zakresu przedziału (50%, 75% i 100%), przy założeniu, że najmniejsze podmioty osiągają średni obrót wynoszący 0,5 mln zł (tabela 4, kolumna C).

Tabela 4. Szacowane obroty związane z branżą targową (w mln zł) w całej populacji branży targowej w 2019 r.

Wyszczególnienie	A (min% - małe 0,25)	B (min% - małe 0,5)	C (max% - małe 0,5)
kod 8230	705,00	712,32	937,43
kod 7311	4216,87	4517,33	6402,23
Razem	4921,86	5229,66	7339,66

Źródło: obliczenia własne

Drugą charakterystyką szacowaną w badaniu był łączny wpłacony do budżetu państwa przez podmioty branży podatek VAT. Zastosowano procedurę analogiczną do użytej w przypadku obrotu, także uwzględniając dane dotyczące procentu obrotów pochodzących z branży targowej w dwóch wariantach, tj. dla dolnej i górnej granicy przedziału.

Tabela 5. Szacowany zapłacony podatek VAT (w mln zł) przez firmy branży targowej w 2019 r.

Wyszczególnienie	Granice przedziałów obrotów związanych z branżą targową	
	min %	max %
kod 8230	91,83	119,40
kod 7311	445,35	628,15
Razem	537,17	747,56

Źródło: obliczenia własne

Oszacowano także liczbę pracowników etatowych i na umowach cywilno-prawnych w latach 2018-2019 (przeciętnie) oraz w czerwcu 2020 r. Posłużono się procedurą opisaną wyżej z tym, że nie uwzględniano źródła przychodów podmiotów.

Tabela 6. Szacowana liczba pracowników całej populacji branży targowej

Wyszczególnienie	2018-2019		VI 2020	
	Pracownicy etatowi i na kontraktach	Pracownicy na umowach cywilno-prawnych	Pracownicy etatowi i na kontraktach	Pracownicy na umowach cywilno-prawnych
kod 8230	3413	5825	2606	2733
kod 7311	34639	52719	23259	8411
Razem	38052	58544	25865	11144

Źródło: obliczenia własne

Podsumowanie

Branża targowa to nie tylko podmioty z kodem PKD 8230, czyli prowadzące działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów, ale także inne przedsiębiorstwa świadczące usługi związane z targami. Są one nawet bardziej liczne niż jednostki z kodem PKD8230, ale, jak wskazują wyniki badania, przeciętnie mniejsze pod względem osiąganych dochodów i wielkości zatrudnienia. Ta różnica wielkości w dobie Covid-19 stanowi słabość, ponieważ to mniejsze podmioty są bardziej wrażliwe na nawet niższe ubytki przychodów.

Cała branża targowa istotnie ucierpiała w skutek ograniczeń spowodowanych przez pandemię Covid-19. Obroty przedsiębiorstw spadły o co najmniej połowę w 4 na 5 firm, a aż o ponad 90% w przypadku niemal 2 na 5 podmiotów. Mimo, że zdecydowana większość podmiotów skorzystała z dostępnej pomocy rządowej w ramach tarczy antycovidowej, nastąpiła znaczna redukcja zatrudnienia w branży. W przypadku pracowników etatowych i na kontraktach przeciętna liczba pracowników spadła o ok. 30%, a w przypadku mniej chronionych umów cywilno-prawnych o ponad 80%.

Problemy branży targowej mogą być istotne dla gospodarki kraju. Według najbardziej ostrożnej oceny, przed pandemią Covid-19 łączne roczne obroty związane z branżą wynosiły ok. 4,9 mld zł (tj. 0,2% PKB kraju), a państwo uzyskało od branży przychody do budżetu z tytułu zapłaconego podatku VAT w kwocie ok. 0,5 mld zł. Przedsiębiorstwa z branży targowej zatrudniały również ok. 97 tys. osób, z czego ok. 60% na umowach cywilno-prawnych. Według szacunków redukcja zatrudnienia związana z Covid-19 dotknęła w całej branży ok. 60 tys. osób.